

торно прослухати повідомлення. А отже, він має сприймати інформацію, що надходить до нього безперервно та лише один раз, найчастіше в темпі, надто швидкому для нього. Очевидно, що прийом інформації в таких умовах є досить складним і може призвести до часткового або й повного нерозуміння мовлення.

Успішність подолання цих труднощів залежить від уміння слухача користуватись механізмом ймовірного прогнозування, переносити аудитивні вміння та навички рідної мови на іноземну. Значну роль відіграють такі індивідуальні особливості студента-слухача, як кмітливість, уміння слухати і швидко реагувати на сигнали усної мовленнєвої комунікації (паузи, логічні наголоси, риторичні запитання, фрази зв'язку тощо), уміння переключатись з однієї розумової ситуації на іншу, швидко схоплювати тему повідомлення, співвідносити її з широким контекстом [3]. Ці вміння розвиваються в процесі вивчення багатьох предметів, у тому числі й іноземної мови.

У процесі навчання аудіювання іншомовних повідомлень вирішальну роль відіграють індивідуально-психологічні особливості студентів: рівень розвитку слухової диференційованої чутливості, слухової пам'яті, механізму ймовірного прогнозування та рівня концентрації уваги [1]. Увага ж виникає залежно від емоцій і розвивається за її рахунок, проте в людині емоції завжди проявляються в сукупності з вольовими процесами. Успішність аудіювання залежить від потреби студента дізнатися про щось нове, від наявності інтересу до теми повідомлення.

Отже, при навчанні аудіюванню необхідно спиратися на ті особливості студента, які відіграють суттєву роль у процесі сприйняття мовленнєвого повідомлення.

Відомо, що навіть рідною мовою далеко не всі теми доступні і цікаві слухачеві. Тому правомірно й в процесі навчання ІМ вибирати теми, доступні і цікаві для студентів. Що ж стосується мовної форми повідомлення, то змінити її аудитор не може. Тому необхідно виробляти в нього здатність приймати інформацію і при наявності незнайомих мовних явищ, шляхом її фільтрації, селекції і приблизного осмислення. Для цього потрібно навчитися відрізнити нове від старого, головне від другорядного, концентруючи увагу на головному. У зв'язку з цим дуже важливо розвивати механізм ймовірного прогнозування, тобто здатність передбачати нове, спираючись на вже відоме. Це вміння слід формувати з перших кроків навчання.

Як було зазначено, темп мовлення носія мови, як правило, видається дуже швидким. Тому з метою градації труднощів слід починати навчання з подання текстів в природному повільному темпі. Однак у такому разі, не уповільнюючи темпу мовлення, слід подовжувати паузи між фразами. Це дозволить студентів ліквідувати відставання внутрішнього мовлення. Як свідчить досвід, початківці доволі швидко адаптуються до запропонованого темпу, що дозволяє скоротити паузи і досягнути природного темпу, поступово збільшуючи швидкість. Виникає питання, хто може подавати тексти, наговорені з довгими паузами? У першу чергу, викладач, а також й інші диктори. Принаймні, це повинні бути спеціально зроблені записи.

Слід підкреслити, що основним способом подолання труднощів, пов'язаних з особливостями діяльності слухача, є систематичне й цілеспрямоване тренування всіх компонентів цієї діяльності (слухове сприймання, короткочасна пам'ять, внутрішнє мовлення, ймовірне прогнозування) шляхом виконання відповідних вправ. Подолання цих труднощів залежить від уміння слухача користуватись вищеназваними компонентами діяльності слухача.

Широке використання різних джерел аудіювання – аудіо- та відеозаписи, голос диктора допомагає студентам призвичаїтись до різних ситуацій говоріння і надалі полегшить сприймання мовлення на слух. Особливо хотілося б порекомендувати використовувати навчальні відео курси ІМ, а також перегляд художніх та науково-популярних фільмів без перекладу. Такий вид роботи дозволить сприймати певні комунікативні ситуації з візуальною опорою, в певному контексті, знайомитись з особливостями життя, побуту, спілкування країн, мова яких вивчається.

Література

1. Елухіна Н.В. Преодоление основных трудностей понимания иноязычной речи на слух // ИЯШ. – 1996. – № 4.
2. Елухіна Н.В. Обучение слушанию иноязычной речи // ИЯШ. – 1996. – № 5.
3. Халеева И.И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи. – М., 1989.

У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті автор пояснює та аналізує роль інтерактивного методу викладання англійської мови у вищих навчальних технічних закладах та визначає основні переваги інтерактивного навчання.

Україна демонструє високі темпи економічного розвитку, викладання англійської мови, яка стала справжньою мовою міжнародних відносин та бізнесу, має виключно важливе значення. Навчання іноземних мов завжди було актуальним завданням державного значення [1, с. 38].

Підготовка науково-технічних кадрів, здатних використовувати іншомовні джерела інформації для створення вітчизняної авіаційно-космічної техніки, яка за стандартами якості має перевершувати всі закордонні аналоги.

Основні принципи та методи освітянської діяльності викладача іноземної мови витікають із стратегічних вимог, що постали сьогодні перед освітою в усьому світі – це демократизація та лібералізація освітянського простору, гуманізація та гуманітаризація освітньої діяльності.

Основний метод навчання, яким повинен керуватися педагог – співтворчість, співпраця тих, хто вчить, і тих, хто вчиться, пошук оптимальних шляхів оволодіння засобами самостійної діяльності. Існують різні методи викладання іноземної мови. Хотілося б детальніше зупинитися на інтерактивному методі навчання іноземній мові.

Інтерактивний метод надає можливість вирішити комунікативно-пізнавальні задачі засобами іншомовного спілкування. Категорію “інтерактивне навчання” можна визначити як: а) взаємодію вчителя і учня в процесі спілкування; б) навчання з метою вирішення лінгвістичних і комунікативних завдань. Інтерактивна діяльність включає організацію і розвиток діалогічного мовлення, спрямованих на взаєморозуміння, взаємодію, вирішення проблем, важливих для кожного із учасників навчального процесу [2, с. 51].

У системі інтерактивного навчання виділяють такі основні принципи методики співробітництва:

1) позитивна взаємозалежність – група досягає успіху за умови гарного виконання завдань кожним студентом;

2) індивідуальна відповідальність – працюючи в групі, кожен студент виконує своє завдання, відмінне від інших;

3) однакова участь – кожному студенту надається однаковий за обсягом час для ведення бесіди або завершення завдання;

4) одночасна взаємодія – коли всі студенти залучені до роботи.

В процесі спілкування студенти навчаються:

– вирішувати складні задачі на основі аналізу обставин і відповідної інформації;

– висловлювати альтернативні думки;

– приймати виважені рішення;

– спілкування з різними людьми;

– приймати участь у дискусіях.

Сучасна комунікативна методика пропонує широке впровадження в учбовий процес активних нестандартних методів і форм роботи для кращого свідомого засвоєння матеріалу. У практиці виявили досить високу ефективність такі форми роботи, як індивідуальна, парна, групова і робота в команді.

Виділяють найбільш відомі форми парної і групової роботи:

– внутрішні (зовнішні) кола (inside/outside circles);

– мозковий штурм (brain storm);

– читання зигзагом (jigsaw reading);

– обмін думками (think-pair-share);

– парні інтерв'ю (pair-interviews) та інші [3, с. 25].

Наприклад, читання зигзагом означає такий вид діяльності, що включає поділ тексту на частини або використання різних текстів за тією ж тематикою. Уривки тексту роздають студентам для читання з подальшим обговоренням з метою виявлення змісту всього тексту або висловлювання різних точок зору щодо прочитаного.

Слід зазначити, що всі згадані форми інтерактивного навчання ефективні в тому випадку, якщо поставлена проблема попередньо обговорювалась на заняттях і студенти мають певний досвід і думки, набуті раніше в процесі навчання.

Викладач також має враховувати той факт, що теми для обговорення не повинні мати обмежений характер. Однією з особливостей інтерактивних форм навчання є те, що вони мотивують студента не лише висловлювати власну точку зору, але й змінювати її під аргументованим впливом партнерів у процесі спілкування.

Серед визначених переваг інтерактивного навчання слід виділити наступні:

- встановлення дружньої атмосфери і взаємозв'язків між учасниками спілкування;
- студенти мають можливість бути більш незалежними і впевненими в собі;
- викладач заохочує студентів до співпраці, підбадьорює їх, вони не бояться робити помилки;
- студенти отримують можливість подолати страх перед мовним бар'єром;
- викладач не домінує;
- кожен студент залучений до роботи; має певне завдання;
- слабкі студенти можуть отримати допомогу від більш сильних;
- студенти можуть використовувати свої знання і досвід, набутий раніше [4, с. 84].

Таким чином, новітні методи навчання іноземних мов сприяють одноразовому вирішенню проблем комунікативного, пізнавального та виховного характеру: розвивати уміння і навички спілкування, встановити емоційний контакт із студентами, навчити їх працювати в команді, зважати на думки і висловлювання інших.

Як показує попередній досвід, використання зазначених методів навчання знімає нервову напругу студентів, змінює форми діяльності, привертає увагу до основних питань уроку.

Отже, вивчення і застосування на практиці інноваційних методологічних підходів надають можливість викладачам іноземної мови впровадити та удосконалити нові методи роботи, підвищити ефективність навчального процесу і рівень знань учнів.

Нове бачення освіти має на меті створення мотиваційного середовища для учнів у процесі вивчення іноземних мов. Принцип функціонального підходу у процесі вивчення іноземних мов є основним. У цьому підході комунікативність, як основна функція мови, більш повно виконується, як в лінгвістичному, так і в концептуально-тематичному спрямуванні. Зростаюче значення культурних обмінів, інтеграція в Європу, доручення до світових цінностей, процес глобалізації збільшили можливості контактів з носіями мови. Отже, вивчення іноземної мови у вищій школі набуває практичного значення, а комунікативна функція мови відіграє головну роль у процесі вираження почуттів, суджень та засвоєнні інформації, знань, що подаються в будь-якій формі.

У процесі використання мови домінує одна мета: отримати інформацію, запросити інформацію, спонукати до дії, виразити почуття і т.д. Така матеріалізація актів комунікації може набирати різноманітних форм вираження, від найпростіших до найскладніших.

Аналіз практики викладання англійської мови у вищому навчальному закладі показав, що підручники та методичні розробки, які використовуються у процесі навчання, ще недостатньою мірою враховують роль і значення мотиваційної сфери студентів, динаміку смислотворних мотивів учіння в процесі навчання, міру та характер взаємозв'язку мотиваційної готовності до засвоєння знань, до оволодіння способами такого засвоєння з конкретними методичними прийомами. Тому актуальною проблемою є вивчення мотиваційної сфери студентів, вироблення шляхів та методів її корекції та розвитку.

Провідними мотивами учіння англійської мови як фахової дисципліни студентами вищого навчального закладу є мотиви професійного досягнення, комунікативні, пізнавальні та мотиви зовнішні. Засобом їх формування слугує методика викладання та зміст англійської мови як навчального предмета.

Специфічними стимулами вивчення англійської мови є комунікативні мотиви. Найважливішою умовою їх формування та розвитку є надання комунікативного характеру всьому курсу викладання англійської мови у вищій школі.

Новаторський статус учителя іноземної мови в системі нормативно-розвиваючого навчання, а саме активного регулятора процесу викладання, надає йому свободу дій в методико-дидактичній діяльності та у всіх його ініціативах. Навколо особистості студента зосереджуються всі дидактичні ініціативи. Демократизація двобічних відносин "учень–вчитель" має на меті не тільки свободу рішень з боку учнів, а й відповідальність з боку вчителя в процесі перевірки набутих учнем знань. Вчитель повинен створити студентам мотиваційне середовище, адекватне для вивчення іноземних мов.

Література

1. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти // Іноземні мови в навчальних закладах. – Педагогічна преса, 2003. – С. 37–39.
2. Комунікативні методи та матеріали для викладання англійської мови. – Oxford University Press, 1998.
3. Blair R.W. ed. Innovative approaches to language teaching. – New York: Newbury House, 1982.

4. Stern H.H. (1983). *Fundamental Concepts of Language Teaching*. – Oxford: Oxford University Press, 1983.

УДК 81'373.612+81.373.72

НАГОРНА О.О.
(Хмельницький)

ПРОЦЕСИ ДЕФОРМАЦІЇ АНГЛОМОВНИХ ЕТНОМАРКОВАНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

У статті виділено найбільш продуктивні та ефектні прийоми авторських трансформацій англомовних етномаркованих фразеологізмів у формальному плані. Здебільшого утворення оказіональних авторських зворотів здійснюється на основі узуальних фразеологізмів з етнокультурною семантикою. Обов'язкова умова використання таких ФО – знання адресатом всіх початкових ФО, на які спирається автор.

Фразеологізми (ФО) з етнокультурною семантикою (ЕКС) використовуються у багатьох ситуаціях у формі, відмінній від встановленої. Перетворення структури фразеологізмів зумовлене самою природою, яка об'єднує дві протилежні ознаки: структурно-семантичну стійкість і функціональну варіантність. Носії мови свідомо змінюють сталі вирази, додаючи або замінюючи слова, змінюючи порядок слів, відрізаючи або перефразуючи декілька частин початкової форми ФО. Усі ці зміни передбачають те, що читач або слухач знає початкову форму фразеологізму з ЕКС та пов'язані з ним конотації. Заміна одного з компонентів фразеологізму або розширення компонентного складу ФО з ЕКС відновлюють внутрішню форму, тобто її мотивуючий образ. Утворення оказіональних авторських зворотів здійснюється на основі загальнонародних фразеологізмів.

Приміром, початкова ФО *good Jack makes a good Gill* (гарна дружина створюється гарним чоловіком (і навпаки) у реченні *They say a man of straw is worth a woman of gold, but I cannot swallow it; a man of straw is worth no more than a woman of straw. Let old sayings lie as they like, **Jack is no better than Jill, as a rule*** (BNC) вже не існує як цілісна одиниця, залишається лише загальний мотивуючий образ (алюзія).

Відтак, *метою статті* є узагальнюючий опис процесів деформації англомовних етномаркованих фразеологізмів, коли змінюється форма етномаркованих ФО при збереженні їхньої семантики.

М.М. Шанський, А.М. Кожин основним напрямом трансформації фразеологізмів відзначали такий: “одним з найбільш поширених засобів сатиричного викриття є прийом “розщеплювання” фразеологізмів, введення в них додаткових компонентів, покликаних конкретизувати факт, показати наочно те окреме, одиничне, що поміщене в цілому” [2, с. 79].

Наприклад, у реченні *Put on your thinking cap: change your career with the six thinking hats*, (BNC) у ФО *put on your thinking cap* (серйозно обдумувати щось) замінюється компонент *cap* оказіональним компонентом *hat*, яке є синонімічним за своїм значенням, а тому не призводить до зміни семантики ФО. Залучення додаткового компоненту – числівника *six* посилює смисл та емоційно-експресивне значення ФО.

Інколи розширення складу ФО призводить до розширення семантики ФО в цілому. Автор, залучаючи до ФО *the man on the Clapham omnibus* (звичайна людина) компонент *woman*, тим самим розмежовує два поняття “чоловік” і “жінка”. Приміром, *I propose that romantic love, as experienced by the man or woman on the Clapham omnibus – ordinary men and women you might meet anywhere – leads to a moral type dilemma if that love is not reciprocated. Furthermore, I would argue that the implications of this dilemma could lead to some interesting philosophical consequences that go beyond the parties (or rather party) involved* (BNC).

Виключення деяких компонентів зі складу ФО з ЕКС, тобто еліпсис, може бути мінімальним або досягати крайньої межі елімінування ФО до одного слова. У будь-якому випадку зберігається семантичне значення компонента ФО, внаслідок чого “виникає явище антиципації фразеологізму, коли за фрагментом передбачається значення цілого фразеологізму” [1, с. 235].

“У результаті скорочення стійкі словосполучки стають виразнішими в стилістичному відношенні і зручнішими з точки зору мовного використання” [2, с. 113]. При цьому найчастіше еліпсису піддається друга частина фразеологізму, проте скорочення можуть бути частковими і стосуватися його першої частини. Можливість мовного скорочення фразеологізму полягає в здатності адресата мови співвідносити еліптовану частину ФО з вихідною формою. Скорочена частина слугує